

Tigum sa Andunay Fishermen's Association

Vol 8 No 3

Pebrero 1-28, 2018 P6.00

SB nangayo'g katin-awan

4 patay, usa samaran, suspetsado naila

Nangayo og katin-awan ang mga miyembro sa konseho mahitungod sa wala pa mabayri nga utang sa pagpalit og materyales panahon sa Buglasan sa milabay nga tuig.

Sumala sa taho gikan sa Budget Office wala silay kwarta ibayad sa pagkakaran. Sugyot nila nga kung mahimo gamiton ang sobra alang sa cultural ug sports ug uban pang gigastuhan.

Tuod dunay tabang o *subsidy* nga P100k ang probinsya nga gitunol ug dugang gikan sa panudlanan sa lungsod ang gamiton alang sa kasaulogan.

Mikabat og P124,935 ang nakapatik sa *voucher* nga materyales alang sa Buglasan *booth*, matud ni Engr. Alma Ragay nga nasulod sa Cultural fund.

Si Mun. Accountant Judilyn Young mibutyag nga sa balaod dili mahimong gastuhan ang proyekto nga wala maapil

sa budget nga walay pagtugot sa konseho. Ang gahinan og kwarta mao ra gayod ang

Upat ka mga saop ug miyembro sa Task Force Mapalad (TFM) nga mipetisyon sa yuta ni Don Vicente Gaspar sa Barangay Napacao gipusil ug gibombahan patay niadtong alas 8 sa buntag, Pebrero 21, 2018.

Namatay ang tulo ka inahan nga sila si Jessebel A. Abate, 34 anyos; Carmelina G. Amarillo, 57 anyos; ug Consolacion E. Cadevida, 66 anyos, puros taga Bondo, Napacao; ug usa ka lalaki nga si Felimon T. Molero, 66 anyos, taga Salngan, Mayabon, Zamboanguita. Samtang, usa ang gikatahong samaran nga si Lolo P. de Jesus, 28 anyos, taga Mantiquil, basi sa *police blotter*.

Matud sa PNP, nadiskubrihan nila ang 9mm Luger sub-machine gun sulod sa dapit sa nahitaboan, panahon sa ronda.

Ang mga suspetsado giila sa kapolisan nga sila si Roswil Antanoy y Cero, 29 anyos, lalaki, tagasaan, security guard, Brgy Cabang, Jimallalud; Edilberto Pancho y Torres, 41 anyos, lalaki, minyo, security guard ug nagpuyo sa Brgy San Jose, Tanjay; Reynante Rubia y Baylon, 36 anyos, lalaki, tagasaan, security guard ug nagpuyo sa Brgy Maluay,

Zamboanguita; Nelcher Abordo y Abril, 24 anyos, lalaki, tagasaan, security guard, ug nagpuyo sa Brgy Malabuhan, Siaton; ug Jason Ramos y Torres, 31 anyos, **padayon sa panid 3**

nahipatik sa panuigong budget.

Lakip usab ang P300,000 nga dekorasyon sa pista sa

lungsod niadtong Disyembre ang balaryanan ug duna pay mga laing obligasyon, sumala

pa ni Atty. Maricel Asonio sa Budget Office.

Mahimong modangop ngadto sa gitugutan nga ahensya sama sa SB, DILG, COA ug ubp. kung makapsan na sa kwarta ug panahon ang lungsod sa pagproseso sa bayranan, matud ni Mun. accountant Young.

EDITORIAL**Ang TRAIN**
Bukhad
Susan Monte de Ramos-Soldwisch
Napacao, Giligaon ug EDSA 1

Ang kalinaw sa Siaton nauyog sa duha ka hitabo sa Enero ug Pebrero diin dili lang usa kondili pito ang nangamatay pinaagi sa pusil.

May pagkasmusama ang duha ka hitabo: ang mga tawong nanghilabot sa tubo sa Napacao ug sa isda sa payao sa Giligaon gibadlong na makadaghan. Nagkanunay lang sila busa ang mga tagiya misuhol na og kaugalingong guardiya. Daghan ang moingon nga ang kamatayon mao'y inabot tungod sa ilahang gibuhat. Makahinuklog lang gihapon ang kamatayon bisan "tinoyoan" kay anaa'y mga mawad-an og duol sa ilahang kinabuhi. Ang katilingban mawad-an usab og tawo nga puyde pang' mausob ug mahimong maayong lungsuranon.

Sa ilahang pagkaisog sa pagbuhat og kalapasan, nagtuo tingali sila nga pagusto-on lang sila sa tag-iya sa tubo ug sa isda; nga pinaagi sa pwera ug hulga, mailaha ang gihandom nga "hustisya". Nahibalo daan sila nga peligroso ang ilahang buhat apan wala sila nagdahom nga tindogan usab og armas ang kabtangan sa gatubo ug nagpayao.

Hinumduman nato nga kada buhat nato magadala gayud og dangatan o resulta-positibo, negatibo, ug dili lamang usa kondili magkalain-lain pa. May mga bunga nga maayo gani, bisan naggumikan sa buhat nga dili mao. Ug, may mga bunga nga dili maayo bisan ang gibuhat maayo man unta. Dugang pa, ang mga resulta o inabot dili tanan diha-diha dayon; madugay pa nga makita ang bunga.

Dili ta moingon nga kawang ang tanang kamatayon. Pananglit, pait ug mabangis ang gidangatan ni anhing Ninoy Aquino sa iyahang pagbalik sa Manila. Nawad-an og amahan ang iyahang pamilya, ingon man kitang mga lungsuranon. Ang maayong bunga sa iyahang pagpauli dinhi, bisan gipatay siya? Ang rebulasyon nga EDSA 1 kontra sa paghari-hari ni Marcos ug sa atoang Pwersa Militar. Kini nga aksyon sa mga lungsuranon mao ang nagdala og kagawasan sa atoang nasod.

Nahibalo si Ninoy nga dako ang posibilidad nga modangat niya ang kamatayon kon mobalik siya sa Pilipinas. Gitimbangtimbang na kadto niya. Mipadayon siya tungod sa pagmahal sa katarungan ug sa iyahang yutang natahan. "Takus nga pakamatyan ang tawong Pilipino", miingon siya. Kawang ba ang kamatayon ni Ninoy?

Pangutana: Unsa'y katumbas sa imohang kinabuhi nga imoha ganing pakamatyan kon moabot ang higayon?

ERRATUM

Ang Aurelia Mercedes National High School anaa sa Cabangahan, wala sa Bonawon.

Nasayop ang "Bukhad". Salamat sa pagpasaylo.

Ang Tax Reform for Acceleration and Inclusion Act (TRAIN) giingon nga maoy dalan aron maluwas ang kapin sa 21 milyones ka mga katawhang Pilipino gikan sa kawad-on.

Ang Department of Finance (DOF) miingon nga tungod sa dugang abut gikan niining balaod, makahimo ang gobyerno sa paggasto og dugang alang sa kahimsog, edukasyon ug ubang serbisyo ug mohatag og kahigayonon sa pag-uswag sa tanang Pilipinhon.

Tungod niini malaumon ang katawhan nga mas moayo ang panginabuhing ngadtongadto ug matagamtam ang dugay na nga gihamdum nga kalambuan.

Apan kanus-a man kini mahitabo? Unya na ba kun ulahi na ang tanan? Kini unta ang angayan nga tutukan sa mga kadagkuan sa natad sa panalapi.

Sa pagkakaran ang nasinati sa mga katawhan mao ang pagsaka sa presyo sa mga palaliton. Dako kini og epekto sa adlawadlaw nga pagpanginabuhing sa yanong lungsuranon. Misaka ang presyo sa mga palaliton apan wala mosaka ang sweldo o suhol sa panarbaho.

Ang DOF, Bangko Sentral ng Pilipinas (BSP), ug National Economic and Development Authority (NEDA) nagbanabana nga ang inflation mosaka og 0.4 ngadto 0.7 porsyento sa unang tuig sa pagpatuman sa TRAIN.

Kun subayon pag-ayo asa mang dapita mahimong moayo ang panginabuhing sa katawhan kun ugaling tinuod ang panglantaw ug pagbanabana sa mga ahensya sama sa DOF, NEDA ug BSP?

Hinuon ang balaod sa Expanded Value-Added Tax (VAT) o buhis nga miisa sa VAT ngadto sa 12 porsyento gikan sa 10 niadtong 2005 ug ang pagsaka sa presyo sa lana sa 2011, nga nakapasaka sa presyo sa palaliton, dili dakog kadaot sa *inflation* ug sa kinatibuk-ang ekonomiya.

Apan maghulat pa ba nga moabot ang panahon nga modako pa ang kadaot sa kinatibuk-ang ekonomiya sa nasud tungod sa pagsaka sa presyo sa mga palaliton subay sa pagpatuman sa TRAIN? Makahulat ba ang matag Pilipino sa giingon nga epekto sa TRAIN nga makaluwas sa katawhan gikan sa kawad-on?

Sa katapusan, makaagwata pa ba unya ang tiyan sa katawhan kun mosugod na kini og kalam tungod sa kakulang pagkaon subay sa nagkamahal nga presyo ug walay umentong nga sweldo?

TRAIN hunong na?

Kitang Lungsuranon

Gimantala sa **KL Publishing**, Siaton, Neg. Or., Philippines,
Contact +63 956-812-8265 www.KitangSiatanon.com
 TIN: 420-321-172-000; Permit number: 13-0450

Publisher

Susan Monte de Ramos- Soldwisch

Editor-in-Chief

Melita "Bing" Aguilar

Copy Editor

Mirzah V. Rodriguez

Tigbalita / Manunulat

Grace Arcellana
 Eugene Jamandron

DOF: 21M kabus maluwas sa TRAIN

Ang Tax Reform for Acceleration and Inclusion Act (TRAIN) maoy sinugdanan sa pagluwas sa 21 milyon ka Pilipinhon gikan sa kakabus sa kataposan tungod sa dugang abut gikan niining balaod nga makahimo sa gobyerno paggasto og dugang alang sa kahimsog, edukasyon ug ubang serbisyo ug mohatag og kahigayonon sa pag-uswag sa tanang Pilipinhon, sumala sa Department of Finance (DOF).

Si Finance Undersecretary Karl Kendrick Chua miingon nga samtang ang pag-usab sa TRAIN sa buhis sa sugnod modugang og gamay sa presyo sa mga palaliton, kining pagsaka gamay lang ug dili magdugay.

Dugang pa, miingon siya nga ang programa sa unconditional cash transfer (UCT) nga naa sa TRAIN mopamenos sa epekto sa pasiunang pagsaka sa sa presyo sa 10 milyon nga labing kabus nga panimalay o bubong.

Ang DOF, Bangko Sentral ng Pilipinas, ug ang National Economic ang Development Authority (NEDA) nagbanabana nga ang *inflation* (presyo sa palaliton) mosaka og 0.4 ngadto 0.7 porsyento lamang sa unang tuig sa pagpatuman sa TRAIN ug magkagamay sa paglabay sa panahon, miingon si Chua.

Si Chua mipakita usab nga kutob sa 30 porsyento sa madugang nga abut gikan niining balaod sa reporma sa buhis igahin alang sa mga programang katilingbanon sama sa UCT alang sa mga maapektohan nga maglakip sa mga kabus nga *senior citizen* ug

Giligaon Health Station gisubhan

“Tapos na ang dugay nga paghulat, natukod na gyud ang Barangay Health Station sa Giligaon,” matud sa taga Department of Health (DOH).

Gipanghingusgan ni Kapitan Dioscoro Gomez nga matiwas ang health station aron mapahimuslan sa mga lumulupyong sa Sitios Udlom, Looc ug Abaka: Hayugan, Hudyo ug Maladpad sa barangay Giligaon.

Adunay *lying-in* (paanakan) sa sulod ug

moabot pa ang mga ekipong panglawas. Mokabat kapin o kulang og P3.2 million ang badyet niini ilalom sa programang HFEP sa DOH, matud pa sa representante sa DOH family health associate.

Sa 2015 gisugdan ang pagtukod sa health station apan taudtaod ang pagtapos tungod sa ginagmayng kakulian.

Ang tigdumala sa station mao si Susana Lucero, midwife; Catherine Tangeres; ug mga kaubanan.

Mitambong atol sa pagsubo sa health station sila si Kapitan Dioscoro Gomez, Fr. Mark, Ma'am Fe Diaz, Kag. Thelma Rapada, Dr. Della Futalan, Donna Villadolid, Mark Asentista Pajulas ug mga kauban sa DOH, MHU, ug lumulupyong sa Giligaon.

4 patay... gikan sa panid 1

lalaki, tagsaanon, security guard ug nagpuyo sa Sitio Bondo, Brgy Napacao, Siaton.

Basi sa pasiunang imbestigasyon sa kapolisan, human sa pagtapas sa tubo, ang mga mag-uuma namahuway ilalom sa kahoy sa Lombay dayon gipamusil sila ug gipabuthan og granada.

Ang mga suspetsado gipailalom na sa *paraffin test* o pag-ila kon sila ang nagpusil. Gitoohang miyembro sa “pulahan” ang mga suspetsado, matud sa PNP. Giila usab sa

10 milyon sa kinakabosan nga bubong, ug usab sa programa sa Pantawid Pasada alang sa mga drayber ug nagdumala og jeepney aron makatabang nila sa epekto sa TRAIN.

kapulisan ang mga suspetsado nga miyembro sa CARP ug mga CLOA holders

Ang Regional Public

Safety Battalion gipadala sa Siaton alang sa kalinaw ug kahusay sa giawayang asyenda ni Don Vicente Gaspar.

Gisikop ug gidala sa estasyon sa Polis Siaton ang mga security guard sa yuta ni Don Vicente Gaspar lakip ang ilang mga gamit og armas.

“Ang TRAIN kanunay nga gisaway tungod sa gihunahuna nga daotan nga epekto niini ngadto sa mga kabus, labi na nga ang pagpatuman sa TRAIN moresulta sa taas nga presyo.

Oo, ang pag-usab sa buhis makataas sa presyo sa ubang palaliton sa pumapalit, apan gamay ra kaayo kini ug dili madugay,” miingon si Chua. (PIA)

Tubag Lungsuranon

Kinsa ang angayan nga mahimong pangulo o suluguon sa lungsod alang kanimo?

Kanang tawo nga ligdong ug dunay baruganan, dunay pinulungan ug dili puro saad lamang. -- *Maya Aguilar*

Sukad pa sa unang panahon walay maayong pangulo, sila lang ang nangadato, taongbayan ang gipanguwat kay ulawaton ra man gud! -- *Bong Futalan*

Ang tinuod nga alagad dili paliton ang posisyon! Kinsay nagsugod ani? Nganong modawat ta sa kwarta? Unsaon ug anus-a kitang mga Kristohanon mobuhat isip tinuod ug matinuoran nga diosnon nga Kristohanon? -- *Julie Gajunera Gadingan*

Katong dunay kahadlok sa Ginoo. -- *Raquel Kitane*

Si Inad Quisay -- *Love Quintao*

*Padayun
pagpakabana sa
mga kasayuran sa
atong lungsod...*

*Basa sa Kitang
Lungsuranon*

OSHC, DOLE naneguro sa kaluwas sa mga trabahante sa dapit gitrabahoan

Ang Occupation Safety and Health Center (OSHC) uban sa Department of Labor and Employment (DOLE) nagpahinumdom sa mga pribadong ahensya ug mga kapunungan sa gobyerno sa pagpaneguro sa kaluwas ug kahimsong sa ilang mga trabahante.

Sa paghisgut-hisgot sa Kapihan sa PIA, ang OSHC, nga tapik nga ahensya sa DOLE, mipakusog sa pagpaamgo sa kaluwas ug kahimsog sa mga trabahante labi na sa industriya sa pagtukod o *construction* o sa mga trabaho nga peligroso.

Ang OSHC gimandoan sa pagpanalipod sa mga Pilipinhong trabahante batok sa mga aksidente ug sakit sa ilang gitrabahoan ug pagpatunhay sa ilang kaayohan.

Si Engr. Nelia Granadillos, pangulo sa OSHC, mipresentar sa “Vision 1 Million” sa OSHC nga nagtumong sa pagpadaghan sa mga mopaluyo sa OSH sa nasod aron malikayan ang aksidente ug sakit sa dapit trabahoan.

“Kitang mga trabahante kinahanglan nga magpabiling himsog ug luwas samtang nagtrabaho,” miingon si Granadillos.

Sumala ni Granadillos, ang kaluwas sa trabahoan nagsugod sa paglikay pinaagi sa pagsusi ug pagtuon, mga serbisyo nga *technical*, ug pagbansaybansay.

Ang DOLE mosulod diha sa pagpatuman o pagsusi sa dapit trabahoan.

Kon mahitabo ang aksidente, ang benepisyo

makuha gikan sa Employees’ Compensation Commission (ECC), miingon si Granadillos.

Ang OSHC nagbansay sa mga *safety officers* ug *safety practitioners* o ang tigbantay sa kaluwas labi na sa mga industriya nga gitan-aw nga makuyaw o may peligro.

Ang nagrepresentar sa industriya sa pagtukod, si Dr. Absalita Teves miingon nga ilang gihimo nga magpabiling luwas ang ilang mga trabahante tungod kay ang trabaho sa pagtukod kuyaw.

Miingon siya nga ang nag-unang buluhaton sa *safety officer* sa pagtukod mao ang pagseguro nga ang lugar sa pagtukod luwas pinaagi sa paghatag og unang pagtagad sa kaluwas sa mga trabahante.

AFA nagtigum

Mipahigayun sa ilang regular nga tigum ang Andulay Fishermen’s Association (AFA). Kauban nga mitambong sa tigum sila si Reynaldo Darias, konsehal sa lungsod; Municipal Agriculture Officer (MAO) sa Siaton nga si “Nick” Nestor Macahig, Brenda ug Boy Derangaya. Mitambong usab sila si Kagawad Iuminado Enolpe, ug Eleuterio Elnasin.

Samtang nanawagan ang mga miembro sa AFA sa pagtabang alang sa pagpalihug libwas ug pag-ayo sa ilang balay tigumanan ug *guardhouse* sa Andulay Marine Reserve. Nagkinahanglan sila sa guod, kawayan, ug kahoy nga mapuslan alang sa pagayo sa mga lingkuranan libot sa ilang *guardhouse*. Matud sa AFA nga “ang pagtabang pinaagi sa mga materyales o salapi ang makapalig-on sa kapunungan ug alang sa pagpatunhay sa pagbantay sa sa kadagatan.”